

حیات

میانہ دانشا مہانہ... ریاضہ دہا ہر وہ مہات فائلم!...

ادارہ مرکزی :

آنقرہ دہ ، استانبول جادہ سندہ آنقرہ
معارف امینلکی پانڈہ کی دائرہ

استانبول بوروسی :

استانبول دہ ، باب عالی جادہ سندہ ۱۱۹ نومرولو
دائرہ مخصوصہ
تلفون : ۳۶۰۷

نمبرسی ہر ہر دہ ۱۰ فروردر .

سنہ لکی پوسٹہ ایلہ ۵ لیرا .
(اجنبی مملکتلر ایچین ۴ دولار)

ابونہ واعلان ایشلری ایچین استانبول پووستہ
مراجعت ایڈیلیر .
یازی ایشلرینک مرجعی آنقرہ مرزیدر .

صافی : ۱۷

آنقرہ ، ۲۴ مارت ، ۱۹۲۷

۱ نجی جلد

مؤسسہ لک تاریخی و دولت آدمی

جمعیت عمومی مؤسسہ لری باشندہ بولونان دولت آدمی لرنده آراناجق بر طاقم و صفار وار . نجہ بونلرک اک مهمی ماضیہ عائد تجربہ لردن استفادہ ایتمکی بیلیمکدر . هر فردا استقبالہ دوغرو بورورکن بر طاقم امکانلر قارشیسندہ بولونور . مؤسسہ لری اداره ایلہ مکلف اولانلر ایچون دہ بورونہ جٹ مختلف یوللر اولابیلیر . بونلردن برنی اختیار ایلہ رکن ماضیدہ یاپیلان تجربہ لر بزه رهبرک ایده رسه حرکت مزده کی قوت ، اصابت ایلہ دیکمز حقندہ کی قناعت ، صاغلام اولور .

هیچ فردی حیات مزده ناصیل حرکت ایتد . یکمزہ دقت ایتدیکزمی ؟ خارجی تاثیر لردن قوت آلان تمایلاتمز تطمین اولونمق ایستہر . بونک ایچون بر طاقم اشیا آرازه ، اولنر پشندہ قوشارز . تمایلاتمز تطمین ایده جک اشیا ی انتخاب ایلہ رکن اک مهم استناد کا همز حافظہ مزدر . بیلیرز کہ اسکیدن شو ویا بو ماده بزى تطمین ایتشد . خصوصی حرکتمز ایچون حافظہ نک قیمتی نہ ایسه بر مؤسسہ یی اداره ایلہ یولر ایچون دہ او مؤسسہ نک تاریخی دہ اودر . هر هانکی بر تدبیر آلا جق اولان دولت آدمی قارشیسندہ بر طاقم امکانلر کورور . بونلردن

برنی ترجیح ایده رکن کندیسى ایچوک اک مهم سائق شواولمالیدر : بوا مثالی مؤسسہ نک باشندہ بولونانلر نہ کبی شرائط آلتندہ موفق اولدیلر ! نہ کبی یولدن تدبیرلری عقامتہ اوغرادى ونہ ایچون ؟ بونلر اوزرندہ دوشونمہ مش اولان بر عمل آدمک حرکتی تصادفہ باغلیدر . بلکه موفق اولور ، بلکه صرف ایلہ دیکى قوت تماماً پوشہ کیدہر . حالبوکہ دولت آدمک زمانى و صرف ایتدیکى قوت ؛ جمعیتک ، دولتک مالیدر . اونک هیچ بر صورتلہ ضیاعہ اوغرامامسى و محقق بر ثمرہ ویرمہ سى لازمدر . فردى حیات مزده بر جوق تردلر کچیرہ بیلیر ، زمانمزی اسراف ایده بیلیرز . فقط کوننک معین زمانى جمعیت و دولت ایشنه وقف ایتمکی تعهد ایتمش اولانلرک صرف ایلہ دکلى قوت و زمان ثمرہ ویرمہ بر نوع «سواستعمال» اولور . اونک ایچون مؤسسہ لک باشندہ بولونانلر تصادفہ کندیلر نی ترک ایده مزلر . اولنر حرکتلر نی حسابہ ، تجربہ یه استناد ایتدیر مکہ مجبوردرلر . ماضیدہ کی تجربہ لری ایسه مؤسسہ لک تاریخنده بولورز .

مثلا مکتب سیستہ ممزده کنیشلک احتیاجى حس ایدیورز . ایلک تحصیل ایلہ عمومی تربیہ یی آلمش اولانلر دها یوکسک عمومی تحصیل کورمہ یه جکسہ کیرہ جکلری صنعتہ حاضر لایاجق مؤسسہ لره احتیاجر واردر . بیلورز کہ آنجق بو سایہ دہ مملکتک تجارت ، صنعت ، زراعت حیاتی کورہ نکہ اسیر اولمقدن قور تولور ، آنجق بو سایہ دہ بر طاقم وطنداشلر دها قوتلى مستحصل اولابیلیرلر . بوکون شدتلہ

حس ایلیدیکمز بو احتیاجى دونکی معارف آدمی دہ دوشمى . بر ر صنایع ، تجارت ، عملی زراعت ... مکتبلری آچیلدی . بر آرائیق بوتون بش سنہ لک اعدادیلر بویله مسلکہ توجیه قیلنمق ایستہ نیلدى . بوتون بوتدیرلردن سوکرا ینه وضعیتن بمنون دکلز . چونکہ بویولده اولجہ ویریلن قرارلرک بر قسمی هیچ تطبیق ایلہ مدی . آچیلان مکتبلرک بر قسمی دہ آرزو ایدیلن ثمرہ یی ویرہ مدی .

بو حال قارشیسندہ شیمدی یه قادر تعقیب ایدیلن اصولی بیراقق لازم کلدیکنه شہہ ایدیله . بیلیرمی ؟ فقط یکى بر یول اختیار ایدرکن نہ یه استناد ایده جکمز ؟ شہہ یوق کہ بو خصوصہ دکامین استناد کاہ بو مؤسسہ لک تاریخندن آلا جقمز درس لردر : شیمدی یه قادر تعقیب اولونان و ثمرہ ویرمہ یی اصولک نہ ایچون موفقیت تأمین ایتدیکنى آراشدیرارق ماضیدہ کی شرائطی دکیشدیرہ بیلیدیکمز زمان یکى و دوغرو بر یول بولمش اولورز .

ایشته بونک ایچوندر کہ هر مملکتدہ مؤسسہ لک تاریخنہ و هر دورده ویردیکى ثمرہ نک تثبیتہ اهمیت ویریورلر . هر مملکتدہ مؤسسہ لک ماضیسنه عائد وثائقى در حال بولابیلیرسیکمز . بو اثرلردن هانکی دورلردہ و نہ شرائط آلتندہ بونلرک انکشاف ایتدیکنى اکلا یابیلیرسیکمز .

مع التأسف بزده مؤسسہ لک تاریخنى ، اولنرک ناصیل انکشاف ایتدیکنى ، نہ ثمرہ ویردیکنى کوستہ ریر وثائق بولق اکثرا قابل

تورک کرده آویلی

بایزید بک آو مراق مشهوردی . آویلیتی : طورناجیلر ، آتماجه جیلر ، سکیانلر ، صامصونجیلر ، زغر جیلر کی صنفله آریلشدی . بالآخره بوصفیلر عسکری تشکیلاتده ادخال ایدلش ، سکیان باشی ، صامصونجی باشی ، زغر جی باشی ، طورناجی باشی ، یکچیریلرک بویوک ضابطلر صنفی تشکیل ایلهمشدی . نیکبولی محاربه سنده اسیر دوشن فرانسز خاندانندن قونت دونه وهر ایله معیتند کی زادگاه آو اکلنجه سی ترتیب ایتدیکی زمان ، ییلدیریمک یدی بیک شاهینی ، آلتی بیک سکیانی واردی . ییلدیریمک آلورده بیله کوستردیکی طنطنه واحتشام جله سنی حیرتده براقشدی .

خاصه همایونه منسوب : تیرانداز

بایزید بک آو مراقه آوروپا سربلری ده واقفدی . حتی قونت دونه وهرله برابر رفقاسنی قورتارمق وفدیة نجات تقدیم ایتک ایچین شاطومورانله کوندریلن هیئت ، غایت قیمتدار اشیا ایلله برابر بایزید بکه پارسدن و آلماتیادن صائین آلتینا اون ایکی آق طوغانله اینجی و الماس ایشله ملی طوغان الدیوه نلری کتیرمشلردی (۱) . سرایده آو تشکیلاتی ده رسمی تشکیلاتدن معدوددی . ایکنجی مراد آوه بک مراقیلدی . ۱۴۳۲ ده بادشاهک بالذات حضورینه قبول اولونان بر طراندون دولابروککیهر ، ایکنجی مرادک آوه مراقلی اولدوغنی ، حتی بیکدن فضله زغری وایکی یوزدن فضله آو قوشلری بولوندوغنی ذکر ایدیور (۲) .

(۱) شولومبه ورده ، شاطوموران
(۲) دولابروککیهر ، ذکر آشیری سیاحت

— عباس جلال بک افندی به —
تورک کرده آویلیق اجتماعی برماهیتی حائز اولدینی کبی ، آو قوشلری ده ، اوغوز منقبه سینه نظرآ ، هر بویک (اونغون) فی تشکیل ایدردی . اونغون ، هر بویک مقدس حیوانیدی . او بویه منسوب اولانلر ، بویلرینک اونغونی اولان حیوانک آتی بیه منزلر ، اوکا اوق آتامازلردی . اوغوز منقبه سینه نظرآ ، اوغوزک اوغوللردن کون خانک اونغونی (شاهین) ، آئی خانک (قارتال) ، ییلدیز خانک (طاوشانجیل) ، کونک خانک (صونقور) ، دکر خانک (چاقیر) ، طاغ خانک (اوچ قوش) ایدی .

تورککلر آو قوشلرینی کندیلرینه (اونغون) اتخاذ ایتدیکلری کبی ، اکثریا چوجوقلرینه ده آو قوشلرینک آدلرینی قویارلردی : طوغرول ، صونقور ، چاقیر ، شاهین ، لاجین ، آتماجه ، طوغان کبی . تورک کرده بو عنعنه ، دوات تشکیلاتی وجوده کتیردکاری زمانلرده دوام ایتدی . تورک خلقنک اک مهم اکلنجه لرندن بری ده ، آویلیقدی . سلجوق اوغوللرینک آو مراقلری مشهوردی . بالخاصه ملک شاه آوه بک مراقیلدی . « هر ووردینی آودن دولایی کندی مالندن فقیره بر دینار قیرمزی آلتون صدقه ویرردی ، و او فقیرک یارالی اولان کوکلنی او انعام ایلله سید ایدردی . » بردفعه سنده ملک شاهک ووردوغی آلر صایلدی ، اون بیکه بالغ اولدوغی کورولدی . بونلردن یابان اشکلرله جیلانلرک بونوزلردن بریغین تشکیل ایدلدی . ملک شاه هر حیوان ایچین بر دینار صدقه ویردی . اوکونکی آو صدقه سی اون بیک دیناره بالغ اولدی . سلطان مسعودده آو کوپکلرینه بک مراقلی ایدی . کوپکلرینه صیرمالی آطلاسدن چول کیدیرر ، آیاقلرینه آلتون بیله زیکلر طاقاردی . (۱)

سلجوق اوغوللرینک سربلرینده ویریلن ضیافتلرده « سوچی یعنی شراب ، قییمز وقران فراوان » ایلله برابر بهمه حال « کوکرجین وککلک و ییلدیرجین سوکله لری » بولونور ، وهر ضیافتده « تمامت خاتونلرین و بکلرین و جری باشیلرین و بللو کیشیلرین حاضر » ایدرلردی (۲) . برنجی علاءالدین کیقباد ، بویوک بر ضیافتده آو قوشندن بر لوقا یریمز فنا لاشمش ، بر قاق کون ایچنده ترک حیات ایلهمشدی . فقط قباح آو قوشنده دکلدی ، برنجی کیقبادک آو قوشندن حظ ایتدیکنی بیلوبده ایچنه زهر قویانلرده ایدی . عثمان اوغوللری زماننده آو مراقی عین درجه ده ایدی . بکلر ، حربدن آزاده قالدقلری زمانلری آو اکلنجه لرله کچیریرلردی . ویرجوقلری آلورده ترک حیات ایدرلردی . اورخان بکک اوغلو سلیمان بک ، چلی سلطان محمد آوده ثولاشلردی .

(۱) جرجی زیدان ، مدنیت اسلامیة تاریخی ، جلد ۵ ، ص ۲۶۶ ، ۲۶۷
(۲) ابن بیی ترجمه سی

آو تشکیلاتی فاتح زماننده اصلاح ایدلدی . « فاتح سلطان محمد خان شکاره مائل اولقله اول عصرده اولان یکچیری آغاسنی دعوت ایدوب کندو ایل شکاره چیقمغه یرار و معلم تازیلر بسله مک لازمدر دیو یکچیری یولداشلردن بر بلوک تازی بسله مک ایچون سکیانلر تعیین ایتدیلر . و بونلر ایچون بشقه سکیانلر فرونی ایجاد ایدوب اوزرینه اون درت آچه ایلله بر آتکچی باشی تعیین ایلدیلر . بو فرونی آیا صوفیه قرینده بنا ایدوب وخنکار ایلله اولورکن شکاره تازی یتشدرمکه ادم لازم اولجق تفراتیلله سکیان تعیین ایدرلر . بو آتک بونلر ایچوندر . اما حالا غیری به سرایت ایتشدر و بو سکیان باشنک جله قوریلر ضبطنده در و آلتش سکرز جماعت طورناجیلردر و یتش بر جماعت سکصونجی در .

آلتش سکرزنجی جماعتک بوکرک طورنا ادلو تازیلری واردر . برکون شکاره انی صالیوردرکلرنده حکمت خدا غافلانه طورنا ناک اوزرینه سورجک طورنا بی طوتر . بویله اولقله اول اسم ایلله تسمیه اولندی . تازی بسلرله ، بونک بولی صامصونجیلقدر .

سلطان محمد عصرنده افلاق طرفندن بر قاق صامصون کلکله انلری بسلکه بر اوطله اوله دیو اول وقت یتش برنجی جماعت جله دن اسکی اولقله یکریمی بش آچه علوفه ایلله صامصونجی باشی تعیین ایلدیلر و بونک بولی زغر جی باشیلقدر وایکیسی بر عصرده اولشدر (۱) .

فاتحک ملازمان درگاه عالی دفترنده آوتشکیلاتی بروجه آتیدر :

جماعت سکیانان تابع تاج الدین بک ، فی یوم ۵۸
جماعت زغر جیان تابع شیر مرد بک ، فی یوم ۲۹
جماعت شاهینجیان تابع محمد چلی ، فی یوم ۸۵
جماعت چاقرجیان تابع بدرالدین ، فی یوم ۵۱
جماعت آتکجه جیان تابع پیری بک ، فی یوم ۵۳ (۲)
روم ایلنده ، سفرده یول یامق ، ارزاق طاشیق ، طوب چکمک وظیفه سیله موظف و باغ رسمی ایلله عشدردن معاف مسلملر و یوروکلر موجود اولدوغنی کبی ، آیریمجه طوغانجیلرده واردی . بونلر سرای ایچین طوغان بسلرله ، بوکا مقابل تکالیفدن معاف طونولورلردی . بولغارستانده کی (طوغانجی کوی) وداها سائر عین نامده کی کویلر و قتیله طوغانجیلرله مسکون اولان قریه لر دی . قانوننامه ده طوغانجیلر حقنده آتیده کی ماده لر موجوددر : « و طوغانجی که برات هایون ایلله بالفعل طوغانجیلق خدمتنده اوله کیسه نک یازیلور ، عینی اولیه اشر . و طوغانجی بر کیسه نک رعیتی اولوب رسوم رعیتی بالفعل ادا

(۱) قوانین عثمانی و رابطه آستانه ، (یازما) .
(۲) تاریخ انجمنی مجموعه سی ، احمد وفیق ، فاتح دورینه
عائده وثیقهر ، ص ۱۷ : ۲۰

چاقيرجيان ، ۲۷۱ كيشى . جماعت شاهينجيان ،
۲۷۶ كيشى . جماعت آتماجه جيان ، ۴۵ كيشى .
مجموعتك يوميه سى ۳۲۴۰ آتجه ، برسنه لك علوفه لرى
۱،۱۴۶،۹۴۸ آتجه ايدى . بو جماعتدن باشقه برده
زاغارجيلرواردى (۱) .

اوجيلر ، ياياباشيلردن مخصوص برجماعتدى .
بونلرك وظيفه لرى پادشاه ايچين آوه كيتمكىدى .
كذا ، سائر يكيچرى اوطه لرينك هر برنده درت
نفر يولداش آوجى بولونوردى . بونلر دفتر هايونه
(شكارى) ديه قيد اولونورلردى . شكاريلر ،
پادشاهدن برديقه آيريلازلردى . وظيفه لرى آوه
كيتمك و بعضاً حيدود وسائر يى دفع ايتك ايچين
حاضر بولونعقدى .

زوربارل زماننده « دفتر و قانون احوالى نوعا
مختل اولغين » ، اوطه لرده متفرق بر حالده بولونان
شكاريلر (بغداد) ، (اكرى) ، (قانيژه) ،
(بدون) كې اوزاق ديارلره و اوزاق سر حدلره
(نوبجى) اولارق كونده ريلديلر .

(۱۰۵۲) ده (ادرنه) ايله (سلايك) آراسنده
حيدودلر تورمه يه باشلادى . صدراعظم قارامصطفى
پاشا ، بونلرك دفعى ايچين ، شكاريلرى طوبلاماسى
ضمننده يكيچرى كاتبنه بيورلدى كوندردى . فقط
كنديسه : « اساميلرى موجود و كندولر مهمان
وسرحدلرده نوبجى نامنه غائب و مفقود اولدقلىن
اعلام ايلدى » (۲) .

« خاصه هايون » باغچه لرنده باشقالرينك آولاناسى
ممنوعدى . اونجى عصرده آوناوود كوي طرفلرى
قورولقدى . بورالر « خاصه هايون » قورولردن
معدوددى . بعضاً بورالرده بعض كيمه لر آولانايه
كليرلردى . نهايت بومسئله ديوانجه خبر آلندى .
بوستانجى باشى يه يازيلان بر حكمله منع ايديلدى
(۹۷۵) (۳) .

(۱) عين على افندى رساله سى ، ۹۵

(۲) نعيما ، جلد ۴ ، ص ۱۶

(۳) احمد رفيع ، اونجى عصرده استانبول حياتى ، ص ۷

اسكى آر محملدى : فرقله ايلي

مير مزبور سعادتلو پادشاهه اهدى ايتديكى هداياسنه
ضم ايدوب ارسال ايلدى . سعادتلو پادشاه وحتى
شهزاده جوان بخت سنجاق هايونلرنده سيدوشكاره
مائل اولغله انلره ارسال بيورديلر . (۱) . محمدپاشا
(قره محمد) ديه مشهوردى . ايكنجى سليم شهزاده
ايكن معيتمده بولونمش ، پادشاه اولوراوماز طوغانجى
باشيلغه ارتقا ايله مشدى .

جلوسلرده آويتمده ده جلوس بخشى ويريلدى .
اوجونجى محمد جلوس ايتديكى زمان ، زغرجيلره
يوز آلتش آتجه جلوس بخشى ويريلدى .

آو هيئتى سراى تشكيلانده مهم بر موقع
اشغال ايدردى . بو هيئت ، دولتك مراتب سلسله سنه
كيردكدن صوكرا ، « شكار خلقى » درگاه عالينك
« وظيفه خواران » زمره سنه داخل اولندى . برنجى
احمد زماننده شكار خلقى اوچ جماعتدى : جماعت
(۱) پچوى جلد ۱ ، ص ۳۵ ، ۳۷ - جلد ۲ ، ۲۱

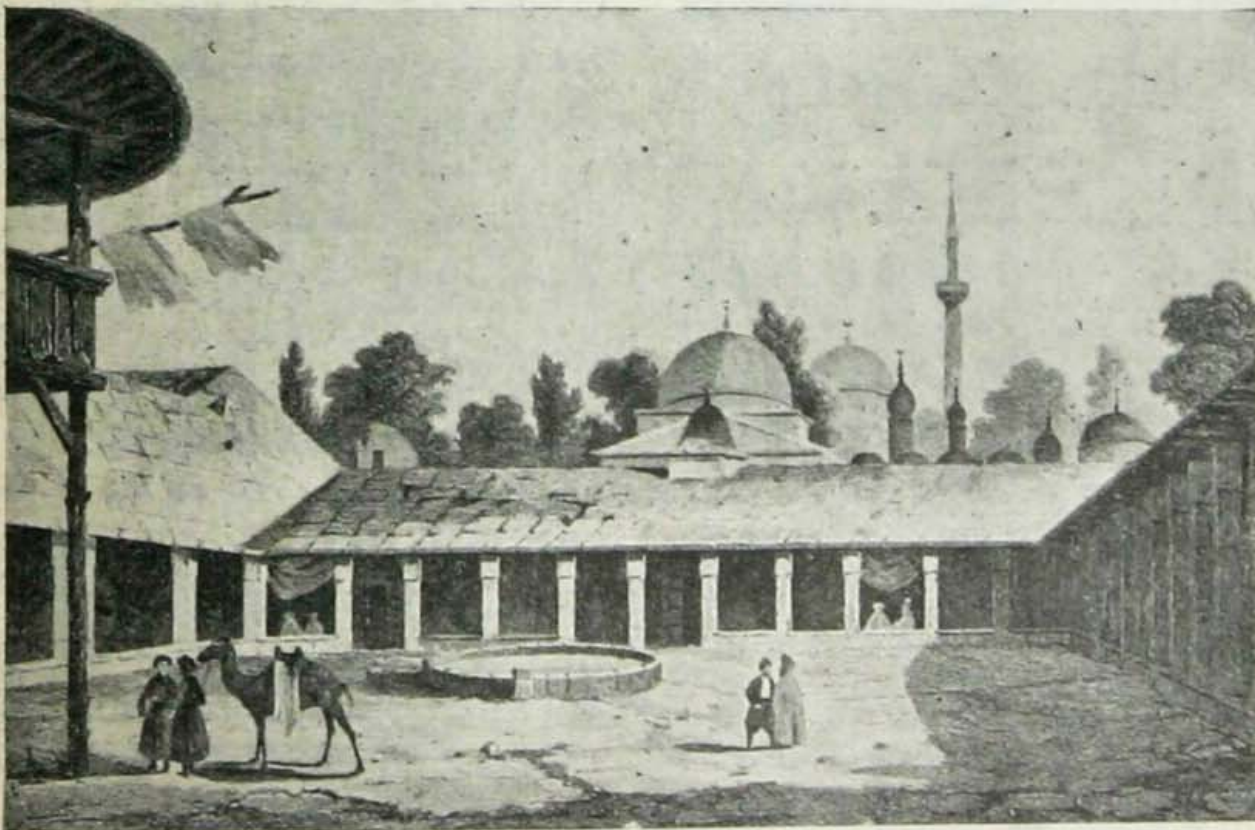
ايدوب طوغانجىلنى برات هايون ايله وياچفلك تصرف
(اتمك) ، وياخود عوارضدن معاف اولغله اوله
عسكرى اولز سائر خلق كيدر . (۱)
طوغانجىلرك اسكوفلرى كچى دريستنن پاپيلر ،
بودرى ادرنه قاپينده كسلخانه دن تدارك اولونوردى .

..

آومراسى غايت بارلاق اولوردى . شهنامه جيلر
پادشاهك آو اكلنجه لرنى نظماً تصوير ايدرلر ،
مذهبلر ومصورلردن نفيس وكوز آليجى رنگلره
ترسيم وتذهيبه چالشييرلردى . شهنامه جى لقمانك
(هنرنامه) سى ، قانونينك آلورنى وحريلرنى تصوير
ايچين وجوده كتيريلشدر . تكميل ائرده موجود
رنگلى آلتش بش لوحه ، تورك رساملردن استاد عثمانك
اُريدرد . اترك اوچنجى فصلى كاملاً « اول خداوندكار
كامكارك سيد وشكار وسير مرغزار و ساير طرز
سپاسيلغده هروجه له نامدارو ممتاز و كانكشلك وشست
انمازلقى فتنده بى مثل و بى امتياز اولدقلى » نه حصر
ايدلشدى .

اودورده ، دولت رجائى آراسنده آوه مراقلى
اولانلر پك چوقدى . اسفندار اوغوللردن موسى
پاشا « جمله اوقاى سيد وشكاره مصروف اولغله
اعداقتنده اعتبارى بوغيدى » . قيزلر لوردن حاجى
احمد پاشا « طوغانجىلغده فائق الاقران اولغله سنى
يوزدن متجاوز ايكن ينه سعادتلو پادشاه ايله سيد
وشكاره بيله كيدردى » . آوه كيدلديكى زمان ، شيخ
بابا نقاشك اوغلو دفتردار درويش جليتك « بابا
طعامى ديو » حاضرلاديني يملكدن يرلردى . پيرى
پاشانك اوغلو درويش بك « سيد وشكارده جمله
صيادانك سرآمدى ايدى » . نشانجىلى رتبه سنه قادار
ارتقا ايله مشدى . مقتول وزير محمد پاشا « طوغانجىلغده
استاد كل مقامنده اولان بشين اوغلى قيا بك غلماننه
داخل و طوغانجىلغده مهارت كلى حاصل ايتمكده

(۱) قانوننامه آل عثمان ، ص ۱۰ ، ۴۰ ، ۴۱

اسكى آر محملدى : (برغوس) ده تاروانسراى

کذا ، خلقه لی سراینک باغچه سی جوارنده ده
اولانق منوعدی . (سیلوری) و (ادرنه) قاپسندن
(اسکندرچلی) نك باغچه سته قدار اولان برلرده ده
هیچ کیمسه نك اولانماسته مساعده ایدلزدی . ۹۸۷ ده
برجوق کیمسه لر طوغانلر و تازیلرله بورلرده اولانمايه
باشلادیلر . مسئله خبر آلیشیر آلیماز « خلقه لوسراینک
باغچه سی اوسته سته » بر حکم یازیلدی . بو حکمه
شوبله دینوردی :

« ایدی سلوری و ادرنه قیوسندن اسکندر
چلی نك باغچه سته وارنجه اول اطراف قوزنوب اصلا
بر فرد شکار آتکه امرم یوقدر . ییوردوم که حکم
شریفم وارنچق یوباده اوکات مقید اولوب ذکر
اولان محله وارنجه مذکور سرای اطرافنده من بعد
خلاف امر شریف بر فرد طغان و تازی ایله اصلا
شکار اتمرمیوب آتک استیانیلری منع و دفع ایدوب
ممنوع اولوب خلاف امر شریف شکار ایدنلرک
طغانلرین و تازیلرین لارندن اولوب درگاه معلامه
کتوره سن که فرمان هایونجه مغایر ایش ایدنلر تادیب
اوله » (۱) .

فی الحقیقه آو قوشلری پک معتبردی . حتی
اوجونجی مراد زماننده مصر والیسی وزیر ابراهیم
باشایه بر حکم یازیلش ، بو حکمه : « ولایت
مزبورده دن خاصه هایونی ایچون یرار و کزیده التمش
جناح زغنوس ویکرمی جناح بلان » تدارک ایدله سی
« اولیکلان عادت و قانون اوزره » سده سعاده
کوندریله سی امر ایدلشدی (۲) .

حتی اوز ده میر اوغلی عثمان باشا وفات ایتدیکی
زمان ، طوغانلری ، تازیلری و بلانلری سرای هایون
ایچین ضبط ایدیلدی . عثمان باشانک بوتون آوقوشلری
بوزاق بکنده ایدی . بوزاق بکنه درحال بر حکم
یازیلدی ، و : « وزیر اعظم ایکن فوت اولان

(۱) کذا ، ص ۱۳

(۲) کذا ، ص ۱۸

خاصه همایونه آر محله ندره : کویروک چیمجه لار و انسرایی

سیم اندام « میانده » ، اون جناح اسپری طوغان
واون - ناه هجری بلان « ده واردی (۱) .

عثمان اوغولارندن آوه مراق کوسترنلردن
بری ده ، برنجی احمدی . برنجی احمد ۱۰۲۱ ده
سوره کلی بر آویاپدی . (ادرنه) سراینده اوطوردوغی
زمان ، هرکون آوه جیقاردی . اوسته بوستانجی
باشی به آوی جوق بر یر بولماسنی امر ایتدی .
اوچ کونلک مسافه ده سورگون آوی یاپیلاجقدی (۲) .

(ادرنه) جوارنده (چولک کونی) واردی که ،
بوراسی اوتدن بری « صیدگاه سلاطین » دی .
بورایه کیدله سی قرارلاشدیریلدی . پادشاه معیتی
ارکانیله برابر کیجه دن آتله ییندیلر . اورتاق
آغارمادن یشیلک بر یره واردیلر . اوراده صباح
نمازنی قیلدیلر . یوکسک برتیه اوزرنده اوتاغ قورولشدی .

برنجی احمد اوتاغده اوطوردی . جوار کویولر
کاملآ آوه جیقملریدی . هرکس ووردوغی آوی
اوتاغ کتروپ تقدیم ایدیور ، هدیه لر و احسانلر
آیوردی . او کون اون سکز آهو ، یوز الی
طاوشان ، قرق تیلکی ، برقاچه قورد وورولدی .
آوده بولونمایان صدراعظم ایله وزرایه وقاضی عسکرلره
حصه لر کونده ریلدی . سزمک ، خاص اوطه نك ،
خزینهنك ، کیلارک وسفرلیرک حصه لر ده آیریلدی .

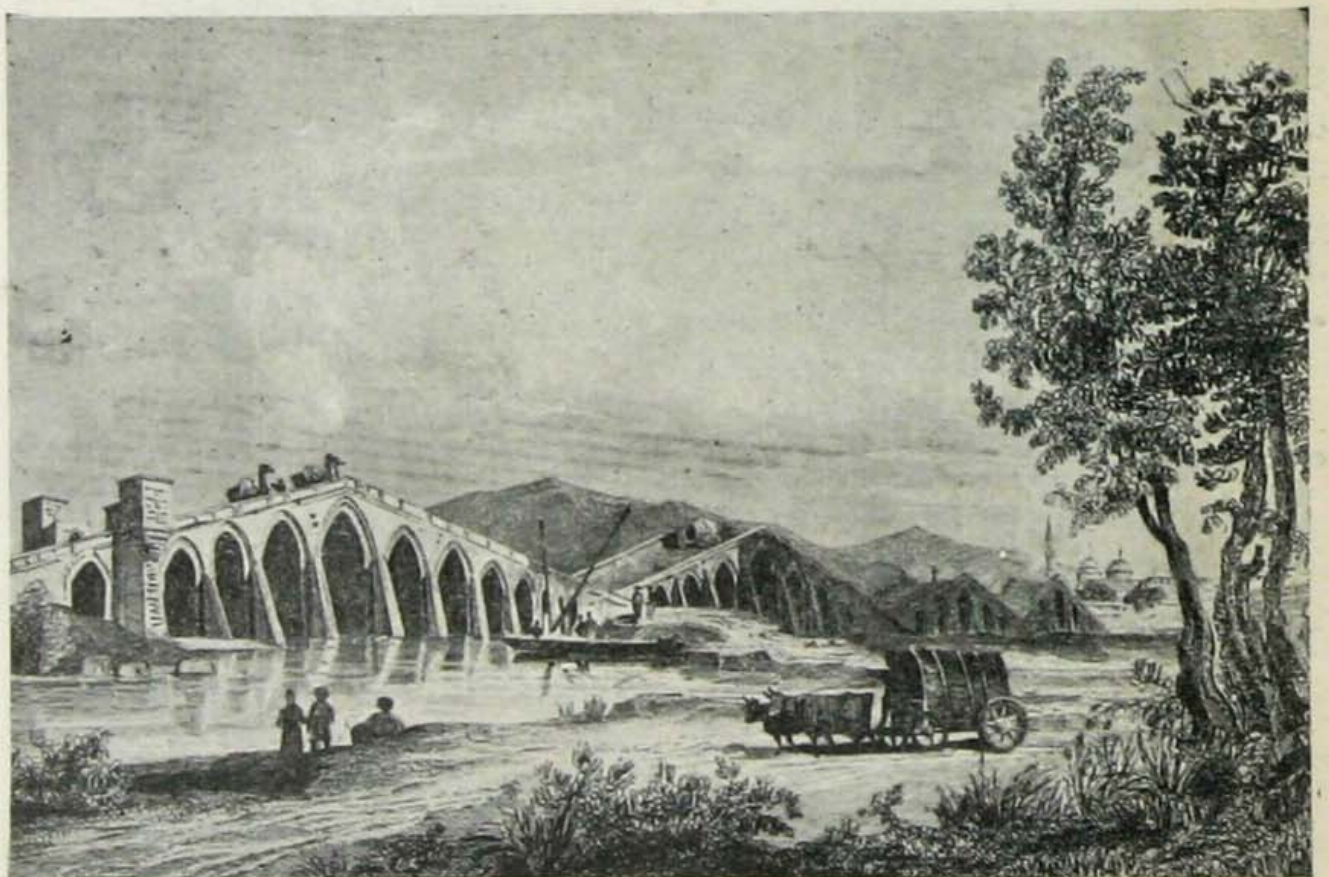
اوکون برنجی احمد (ادرنه) به دوندی . اوندن
صوکر (قوردقیاسی) نده بر آو داها ترتیب
ایدلدی که ، بو آوده وزیر اعظم نصوح پاشا پارلاق
بر ضیافت ویردی . تبهیه اوتاغ قورولدی . آو
ضیافته بوتون وزرا ایله برابر قاضی عسکرلرده دعوت
ایدلریدی . آو باشلادی . اوتاغ متایاً آو
کتیریلیوردی . ایچلرنده دیری اولانلر بیه واردی .
آودن صوکر ضیافت ویریلدی ، بعده (ادرنه) به
دونولدی . اوسته درت سورگون آوی ، اونیدی ده
آو تماشاسی یاپیلدی . بوتون اولرده وورولان شکارلر

عثمان باشانک طغانلردن بر جناح شاهین وایکی جناح
اسپری چافر وایکی جناح سینی و بر جناح بلان وایکی
جناح قزغاصی بلان « ک درگاه معلامه کوندریله سی
امر ایدیلدی (۱) .

طوغانلر و بلانلریالکیز بوسورتله تدارک ایدلدی .
بعضاً خرچکدار بکاردن ده خراج میانده هرسته
کوندره جکی طوغانلرک و بلانلرک ده عددی تعیین
اولونوردی :

۹۸۶ ده لالا مصطفی پاشا (کورجستان) ه
کریکی زمان کورجستان حاکی لوند خان اوغلو
آلکساندرک عثمانلی ایمراطورله انقبادی اوزرینه ،
هرسته کوندره جکی « اون محبوب غلام واون وشیزه

(۱) کذا ، ص ۳۰

خاصه همایونه آر محله ندره : بوبوک چیمجه

(۱) پچوی ، جلد ۲ ، ص ۴۳

(۲) تعینا ، جلد ۱ ، ص ۴۱۰

« حسين آغا دفتريله طقوز يوز اون بش نجبر و يوللرده رجاى انعامله كنوريلنلر بيك ايكي يوز نجبردى (۱). پادشاه اوغالله يوز قوشى اولامشدى. اتى نيمه جك قوشلرى ده آزاد ايتك اسولندي. دردنجي محمد كوچوك ياشده آوه باشلادی. ايلك دفعه آوه جيقدني زمان دوقوز اون ياشنده ایدی. ايلك آويني كاغدخانه ده ميخاور كوشكنده ياپدی. بوستانجي باشي صورت مخصوصه ده طاوشانلر وتيلكيلر حاضرلادی. بونلري باغچه به صاليوردي. آرقالرنده تازيلري قوبو وريدلر. تازينك بري طاوشان قووالادی. طاوشان درمه آنلادی، يوزه رك قارشى به كچدی. بو، سفر باشقه بر تازی صالقي ايسته ديلر. دردنجي محمد: «خرکوش آزاد اولسون» دیدی. فقط بالتصادف باشقه بر تازی طاوشانك اوزرنه آتیلدی. طاوشان تکرارکنديسي صوبه آندی، بو سفر قورتولامادی. تازی طاوشاني كوشك اوكنه كتيردی. باقديلرکه، طاوشانك هيچ بربري زده نتمش. درحال «كرامت پادشاهه حمل اولنوب حسب الامر العالي طاع باشنه صاليوريلوب نجات بولدی» (۲).

دردنجي محمد، او تارنخدن اعتباراً، عمريني داغما آوده كچيردی. آوه جيقدني زمان بويوك اوغلو شهزاده مصطفى، باش جاريه سي عفيفه قادي، سراي قاديئلري، اندرون غلاماني ده برابر كوتورردی. ۱۶۷۲ ده استانبوله علمي تدقيقانده بولونمق ايچين فرانسه ايلچيسي نوانته ايله برابر كلن آنطوان غالان، دردنجي محمدك آوه جيقيشيني شوبله تصوير ايدييور: «كوندوزك غايت صبحاق بر زماننده، ساعت اون برده پادشاه (بوسته كوي) ندن كچدی. يازم ساعت ويا اوچ چاريك اوتده بر كويه كيدييوردي. آوينتده اولدوغو ايچين، اوكنده كيدن آيري بر قطه ده اون ايكي قادار طوغانجي واردی. زغرچيلر اوكه كچمشلردی. پادشاه قيرمزي برلباس كييمش، غايت متواضعانه يورويوردي» (۳).

دردنجي محمدك (آوجي) عنواني آلماسي بوشنه دكلدی: آوه اودرجه مراقبدي كه، خلقي و دوات اداره سني اصلا دوشونمزدی. او مراقق كنديسي عادتاً تسخير ايله مشدی. سرحدلرده بيكلرجه انسان تلف اولور، آناتولو خط و غلا ايچنده چيرينير، دردنجي محمد بردرلو آودن واز كچمزدی. آناتولوده ققروسقالت اولانجه خاغتيله حكم سورركن، سرايده سلطانلره، جاريه لره و برلين بيكلرده يهن داغما كوكرجين كبابي ایدی. دولت اركاني، بو حالدن ممنون دكللردی. خلق چكديكي اضطرابلردن ييزاردی. نهايت كنديسه آوه كيشه مه سني سوبله ديلر. دردنجي محمدنه واز كچه مدي. بوسفر آوه كيجه لري كيشه به وكيجه لري دونمه باشلادی. (ادرنه) سراينك قايلرندن بري ده «شكار قايسي» ایدی. دردنجي محمد آوه بوقايدن چيقاردی.

مملكتك احوالي وخيمدي. ۱۰۹۴ سفری الاك مغلوبيلر ايچنده سوروب كيدييوردي. ونديكيلر اوندن زياده قلعه مزي آمللردی. خلق پيننده ديدی قودي جوغالدى:

(۱) نعيما، جلد ۲، ص ۹۹-۹۵

(۲) نعيما، جلد ۵، ص ۴۳

(۳) آنطوان غالان، ژورنال، جلد ۱، ص ۱۱۴

— مملكت آلدن كيتدی. او، شكاردن نيمه فراغت ايتز؟ خقندن اوتاماز. اللهندن ده مي قورقز؟ نيمه به دكدر بو؟ قرق بيلدر اولاندى. رعايابه ظلم ايتكدر غيري نه كوردی؟ و بو چكيلان، شكار فصاحتی دكلی؟

بو نكايتره اوجا ده، علماده اشتراك ايدردی. حتى علمادن همت زاده عبدالله افندي دردنجي محمدك يوزينه قارشى سوبله دی:

— كچه پادشاهلر شكاره كیده كلشدر، آنجق شيمدی زمانى دكل، هر عصر ك وتی وار.

ديدی (۱). جامعلرده اهالي يده دها آغیر

خاصه همایونه باغچیلر محافظی: بوستانجي باشي

سوزلرله وعظ ايتدی. حتی بر وعظنده دردنجي محمد بولوندى. فقط خواجه افندي، دهاها وعظي بيترمه دن قالدی. آتیه پيندی. آوه دوغرو صحرالری بويلادی. قطي اولارق ده شومری ویردی:

— واردنم جامعلرده وعظ اولاسون.

هرکس دردنجي محمد ايچين «اونده وقوشنده» ديه سويلنمه به باشلادی. دردنجي محمد، شيخ الاسلامي عزل ايتدی. فقط يكي شيخ الاسلامك ده آرزوسي دردنجي محمدك آودن واز كچه سي ایدی. حتی داود پاشا سراينده كنديسه يالواردی:

— لطف ايدوب پادشاهم برقاج كون شكاردن ال چكوب ويا يكي سرايه ويا اسكي ياللردن برينه تشریف بيورك. شو ديدی قودي باصيلين، ينه ذوقكزده اولك. مادام شكاردن آل چكميوب بونده اولدجه خلقك كفت وكوسي اكسيك اولمز، عل الحصوص سرحد جاني ده بويله اولديقتن عامه نك قلي منكسر در. دیدی.

دردنجي محمد بوسوزلر تأثير ايتدی:

— شكاردن فراغت ايتدم. انشاء بر قاج كونه دكين ترسانه به كچرم.

ديدی. فقط آو بردرلو ذهندن چيقييوردي. «شكار سوداسي غلبه وكيجه لرده كوزلرينه اويقو كيرميوب يمحضور» (۲) اوليوردي. نهايت بايرام

(۱) فندقليلى سلحدار محمد آغا، ذيل فذلكه، (يازما)

(۲) فندقليلى سلحدار محمد آغا، ذيل فذلكه، (يازما)

شئلكندن استفاده ايتدی. علدادن اذن ايسته دی، داود پاشادن اوتنه كچه مك شرطيله مأذون اولدی. دردنجي محمدك خلعه قرار ويريديكي زمان ايلك ايش، آوكوبكاري ايچين ياپديردني كوشكاري بيقديرمق اولدی.

دردنجي محمد كي، اوغلو ايكنجي مصطفى ده آو مراقليسيدي. اوده آوده اوزون مدت، اوبوز درت كون بيله قالير، آوه چيقاجني زمان اوبوز درت كونك ذخيره تريب اولونوردی. بردفمه سنده (حفصه) ده اون كونك، (برغوس) ده اون بش كونك، (چورلو) ده يكرمي كونك، (قارشيديران) ده يكرمي بش كونك ذخيره تداركي امر ايدلشدي (۱).

اوزمانلر «خاصه صيدگاه» اولان يرلر: (ميسوري)، (اينوز)، (پرايادی)، (شني) طرفلریدی. بو حواليده بولونان قرق دوقوزنجي خاصكيلرک سراي ايچين «شكار ايدوب كتورملری» «قديم الايامدن قانون» ایدی. قاضيلر «عسكري طائفه سندن ورعايا قسمندن شكار كاهيده توفنك ايله كزنلر» ايله «بوروك طائفه سندن وغيريدن سيدگاهه كيروب خلاف قانون اوبه قوروب طوارلرين صالديروب تعدي ايدنلری» منع ايدرلردی.

آوي الك جوق ارلان يرلر: (قارشيديران)، (چورلو)، (برغوس)، (دكرملك)، (جسر اركنه)، استانبول جوارنده ده: (اسكدار)، (استاوروز)، (ترسانه) ويا (داوودپاشا) باغچه لریدی. آو قوشلرينك انواعي واردی. كچيلان آتير اوزرنده اللرده طاشيتان قوشلر، آديل طوغان، دال طوغان، صونقور، طويغون، قارجيغا، شاهين، زاغنوس، بالابان، چاقير، طاش تومك، قارقوش، آتاجا وقارا كوزدی.

الك جوق وورولان قوشلرده: قاز، طورنا، طوراج، سوكان، ككلك، چيل، اوردك، شرخاب، بالقجيل، طوي وقارا باتاقدی. استرانجه طاعلرنده بر اوطه يكيچري آوجيلري واردی، كه بونلر قاراجه و طبله لي آولايارق سراي ايچين باصديرما يابارلردی (۲).

سرايك زاغارلرينه كال اهمتمله باقيلردی. قاغ زماننده آو قوشلرينك طعميه سي ده مطبخ خاص دفترده مقيددی. آوجي بكك اداره سنده بولونان آوقوشلرينه اوچ كونده ۱۳۰ طاووق ويريلىردی. ۸۷۸ ده آوجي بك ادرنه طرفلرينه آوي كيتديكي زمان، «طمه مرغان شكارى» اولارق كونده ۲۰ طاووق ويريلىشدي (۳).

بوندن باشقا، استانبول و ادرنه ده كي اشكميه جيلر «ميري زغروسكصونلرك غدالري مقدار اشكبه ني» بجانا و برلر، بوكامقابل «محتسب وقول اوغلنلري ويساجي طايغه سي طرفندن هفته لك ناميله آچه لري» آلينازدی (۴). توركيه ده بو نظامات و تشكيلات اون ايكنجي عصر اواخريته قادار دوام ايتشدر. بويوك آله

احمد رفيع

(۱) تاريخ واشد، جلد ۲، ص ۵۴۹

(۲) اوليا چلي، جلد ۱، ص ۴۸۵

(۳) تاريخ انجمن مجموعه سي، احمد وفيق، قاغ دورينه

حائذ دقيقلر، ص ۳۹، ۴۷

(۴) خزنه اوراق، مهمه دفتری، سنه ۱۱۱۳